

Natuurcompensatiebank (NCB)

Op 19 februari 2020 kondigde de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) de Natuurcompensatiebank (NCB) aan. Hiermee wil zij de schadelijke invloed van stikstof door projecten van de Rijksoverheid en waterschappen compenseren. Het gaat om projecten van groot openbaar belang voor bijvoorbeeld waterveiligheid of veilige infrastructuur.

Via de NCB verbeteren we de kwaliteit van stikstofgevoelige gebieden of breiden we deze uit. Hierdoor ontstaat natuur waarmee we de schadelijke invloed van projecten kunnen compenseren. Het uitgangspunt is om de compensatienatuur te ontwikkelen binnen Natura 2000-gebieden of binnen het Natuur Netwerk Nederland door hierover afspraken te maken met organisaties die (natuur)terreinen beheren. Ontwikkelen van compensatienatuur op locaties buiten deze begrenzings, maar wel in nabijheid van Natura 2000-gebieden, is echter ook mogelijk.

Waarom een Natuurcompensatiebank?

In veel Natura-2000 gebieden wordt de maximale neerslag van stikstof overschreden. Hierdoor is het erg moeilijk geworden om vergunningen te geven voor projecten die invloed kunnen hebben op de stikstofbelasting. Projecten die significante gevolgen kunnen hebben voor een Natura 2000-gebied kunnen alleen worden vergund als op basis van een passende beoordeling de zekerheid is verkregen dat het project de natuurlijke kenmerken van het desbetreffende gebied niet zal aantasten. Uitgangspunt is dat, als die zekerheid niet kan worden verkregen, geen vergunning wordt verleend. Bij wijze van uitzondering op deze hoofdregel kan een vergunning toch worden verleend (hierna: vergunningverlening voor adc-projecten) als cumulatief aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

1. alternatieven ontbreken,
2. er zijn dwingende redenen van groot openbaar belang met het project gemoeid en,
3. alle nodige compenserende maatregelen worden genomen om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft.

De NCB heeft als doel het treffen van compenserende maatregelen als hiervoor bedoeld.

Plan van aanpak

Er is € 125 miljoen beschikbaar voor de ontwikkeling en beheer van compensatienatuur. Hiermee willen we de kwaliteit van stikstofgevoelige gebieden verbeteren of deze gebieden uitbreiden. We willen de compensatienatuur het liefst binnen het bestaande Natuur Netwerk Nederland of Natura-2000 gebieden ontwikkelen. Maar ontwikkeling hierbuiten is ook mogelijk.

Samen met belanghebbende partijen brengen we in kaart aan welk type compensatienatuur behoefte is. Dit zijn bijvoorbeeld Rijkswaterstaat, Defensie en de Unie van Waterschappen. We doen dit door te kijken naar de stikstofbelasting door projecten die in de toekomst mogelijk worden uitgevoerd. We letten hierbij vooral op de gevolgen voor stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden waarvoor Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen gelden. Hiervoor moet mogelijk gecompenseerd worden. Door inzicht in de vraag naar compensatienatuur kunnen we deze natuur gericht voorraad ontwikkelen.

Is de compensatienatuur ontwikkeld? Of zijn we er zeker van dat de natuur zich binnenkort ontwikkelt tot compensatienatuur? Dan nemen we dit op in de NCB. En kan de natuur als compensatie gelden bij het geven van vergunningen voor projecten van groot openbaar belang. Is de compensatienatuur gekoppeld aan een vergunning? En is het nog geen onderdeel van een Natura-2000 gebied? Dan zorgt de minister van LNV ervoor dat het onderdeel wordt van een Natura-2000 gebied.

Waar staan we nu?

We bekijken op dit moment veelbelovende opties voor de ontwikkeling van compensatienatuur. Dit doen we samen met bijvoorbeeld provincies, gemeenten en organisaties die terreinen beheren. De Rijksoverheid ontwikkelt de compensatienatuur niet zelf. Hiervoor maakt zij afspraken met partijen die de compensatienatuur uiteindelijk beheren. Ook voert Staatsbosbeheer een Pilot Natuurbank uit. Hiermee krijgen we inzicht in hoe de Natuurbank in de praktijk kan werken. We onderzoeken hoe we compensatienatuur kunnen opnemen in de NCB en gebruiken leerervaringen voor verbetering van de definitieve NCB.

Subsidieregeling NCB

We voeren de compensatiemaatregelen niet zelf uit. Hiervoor nodigen we andere organisaties uit zoals terreinbeherende organisaties (TBO's), particuliere grondeigenaren en landgoedeigenaren. Deze organisaties kunnen straks subsidie aanvragen. De subsidieregeling werken we momenteel uit in afstemming met een klankbordgroep bestaande uit vertegenwoordigers van TBO's, particuliere grondeigenaren en landgoedeigenaren. De subsidieregeling zal naar verwachting bestaan uit de volgende onderdelen:

- 'module haalbaarheidsstudie' (openstelling naar verwachting *per 1 oktober 2022*). Met deze module zal het onderzoek naar de ecologische, juridische, financiële, planologische en maatschappelijke haalbaarheid van stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden op een beoogde locatie worden gesubsidieerd. Voorwaarden van de natuurcompensatiemaatregelen zijn dat deze ecologisch kans van slagen hebben, extra zijn, bovenop bestaand natuurbeleid en maatschappelijk en juridisch haalbaar zijn.
- 'module uitvoering van maatregelen' (openstelling naar verwachting *in de loop van 2023*). Indien de uitkomsten van het haalbaarheidsonderzoek positief zijn, kan subsidie worden aangevraagd voor het uitvoeren van maatregelen bijvoorbeeld voor verwerving van grond, afwaardering van landbouwgrond, herinrichting van het terrein en inrichtingsbeheer. Deze subsidieaanvraag zal worden beoordeeld door ecologische experts. De beoordeling zal zich onder andere richten op de ecologische potentie, de effectiviteit en de haalbaarheid van de voorgestelde natuurcompensatiemaatregelen. Voor het indienen van de aanvraag kan het eindverslag van de haalbaarheidssubsidie als projectplan gebruikt worden.
- 'module beheer van maatregelen' (openstelling naar verwachting *in de loop van 2023*).

Afstemming met provincies

Bij de keuze en invulling van de compensatiemaatregelen is met name afstemming met de provincies van groot belang. Provincies zijn verantwoordelijk voor provinciaal natuurbeleid en zijn de regisseur in gebiedsprocessen. De NCB zal hierop aansluiten. Daarom hebben provincies een belangrijke rol in de ontwikkeling van de NCB. We gaan graag met provincies in gesprek over onder meer:

- knelpunten die we tegenkomen;
- waar kansrijke maatregelen (kwalitatief/kwantitatief) getroffen kunnen worden aanvullend op bestaand beleid;
- bij welke gebiedsprocessen of trajecten de NCB kan aansluiten;
- welke partijen betrokken moeten worden bij het identificeren van kansrijke locaties;
- welke informatie nodig is om tot goede afwegingen te komen;
- welke aspecten in een samenwerkingsovereenkomst tussen de NCB en de provincie aan de orde moeten komen.

We doorlopen met provincies (en in een latere fase TBO's, gemeenten en particuliere grondeigenaren) het proces om te komen tot kansrijke locaties voor kwaliteitsverbetering of areaaluitbreiding van stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden van soorten die kunnen dienen als compensatienatuur voor de NCB.

Hoe gaan we verder?

- De wetswijziging waarmee de NCB juridisch wordt vormgegeven, is op 13 april 2022 aangeboden aan het parlement.
- De subsidieregeling wordt per 1 oktober 2022 gefaseerd opengesteld (als eerste de module haalbaarheidsstudie). Aanvraag van subsidie voor een haalbaarheidsstudie kan vooralsnog tot 30 juni 2023.
- De compensatiemaatregelen worden opgenomen in het NCB-register. Dit vindt doorlopend plaats volgens een vaste procedure. Ook de compensatiemaatregelen van de pilot van SBB worden in het NCB-register opgenomen.
- Staan de maatregelen in het NCB-register? Dan kunnen ze doorlopend gereserveerd en toegewezen worden.
- Wordt een maatregel niet als compensatie gebruikt of kwalificeert een stikstofgevoelige habitatype of leefgebied uiteindelijk toch niet? Dan wordt het toegevoegd aan het NNN.